

„Közterületen élő hajléktalan emberekkel kapcsolatos gyakorlatok leírása”

**Közterületen élők elhelyezésének gyakorlata a Budapesti Módszertani Központ és
Intézményei Könyves Kálmán körúti Éjjeli Menedékhelyén 2010 – 2011 telén**

Szabó Károly
szociális munkás
2011.

A férőhelyek kialakításának előzményei

A 2010-es országgyűlési választások után, amelyen kétharmados többséggel a FIDESZ-KDNP győzött, megjósolhatóvá vált, hogy a helyhatósági választások is komoly változásokat hoznak majd, nem csak a politikában, hanem a közterületen élőkkel kapcsolatosan is. Budapesten szinte egyértelmű volt, hogy az ősszel esedékes választás a FIDESZ-KDNP jelöltjének, Tarlós Istvánnak a győzelmével fog végződni.

Már a tavaszi választási győzelem után érzékelhető volt, hogy valamilyen politikai nyomás fog megjelenni a hajléktalan-ellátórendszer irányába. A helyhatósági választások kampányidőszakában - a választási program népszerűsítésekor - felmerült a budapesti hajléktalanság problémáinak megoldására való törekvés (már amennyiben ez annak nevezhető). Elsődlegesen a közterületen élő, fedél nélküliek elhelyezése került a fókuszba. „*A Nemzet fővárosa: Biztonság esély, rend, szolidaritás*” című választási anyagban már előrevetítették az új városvezetés „megoldás” felé vezető koncepcióját. A dokumentum a következőket fogalmazta meg: „*Komoly és hatékony erőfeszítéseket teszünk a hajléktalan-problémakezelésére (alapítványokkal, civil szervezetekkel együttműködve, de hatósági eszközökkel is), a közterületi koldulás, italozás, az engedély nélküli közterületi reklámozás, a graffiti, a szemetelés jelentős visszaszorítására*” (Tarlós, 2010:29). Az anyag „Szociális, és kisebbség politika, civilszervezetek” című fejezete tovább részletezte a tervezett lépéseket a hajléktalan probléma megoldására. A férőhelyek kialakításának előkészítéséhez leginkább ennek a fejezetnek két pontja vált fontossá a későbbi döntések megértése miatt, azaz egyik „*Az életvitelszerűen közterületeken élő emberek visszailleszkedésének elősegítése a rendelkezésre álló korlátozott eszközök felhasználásával.*” a másik a „*pozitív zéró tolerancia gyakorlatának kialakítása oly módon, hogy valóban érvényesíteni lehessen a szállás-igénybevétel kötelezettségét*” (Tarlós, 2010:122). Már abban az időben is valószínűsíthetővé vált, hogy a városvezetés változása után a megoldási javaslat első irányvonalai a program e két pontjára fognak épülni.

Az őszi választások a várt eredményt hozták, Tarlós István lett a főváros új főpolgármestere. Igaz, a kormány már szeptemberben a Belügyminisztérium honlapján véleményezésre bocsátotta az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvényt, és a területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény módosítására vonatkozó változtatásokkal kapcsolatos tervezeteket. Az 1997. évi LXXVII. törvénymódosítás tervezetének 4. § meghatározta azt, hogy a közterületek milyen célra

használhatóak. A szakmai és civil szervezetek tiltakoztak több fórumon is a módosítás ellen, ennek ellenére decemberben mégis változatlan formában elfogadták azt. Még októberben megszületett a 1217/2010. (X.19.) Kormányhatározat a közterületek rendeltetésszerű használatával kapcsolatos jogszabályi változásokkal összefüggésben elvégzendő feladatokról. Ebben a következők voltak olvashatók: *„A Kormány, annak érdekében, hogy a közterületek rendeltetésszerű használata tekintetében megfogalmazódott igények ne járhassanak a társadalmi igazságosság és szolidaritás aránytalan sérelmével, felhívja az érintett minisztereket arra, hogy dolgozzanak ki az utcán élő hajléktalan személyek számának csökkentését, valamint a hajléktalan-ellátó rendszermegújítását célzó középtávú cselekvési tervet”*, minisztériumi szinten ez a mai napig nem történt meg.

A főpolgármesteri szék elfoglalását követő, 2010. november 3-i sajtótájékoztatón már konkrétan a frekventált helyeken lévő aluljárók megtisztításáról beszélt Tarlós István, mint az első fontos lépésről, amelyre a későbbi jogszabályi változás jogi keretet is adott. Hivatalosan ekkor hirdette meg Tarlós István A Társadalmi Megbékélés Programját, ami első körben 13 frekventált helyen lévő aluljáró megtisztítását jelentette és az ott életvitelszerűen élő személyek szálláshelyek felé irányítását jelölte ki elérendő célként. A programról semmilyen pontos, meglevő leírást nem találtunk, sem szakmai oldalakon, sem a média által közkinccsé téve. Egyetlen egy konkrétum lett megfogalmazva a meghirdetett sajtótájékoztatón: a hajléktalan emberektől meg kell tisztítani az aluljárókat, hogy az állampolgárok békésen tudják használni azokat. A hangzatos név is nagyjából ez utóbbit jelentette, illetve azt, hogy az éjszakáikat ott töltők is belássák, hogy a szálláshelyek jobb helyek számukra is, mint az utcák. Elfogadva mindezt, létrejöhet/létrejön majd egyfajta megbékélés a társadalom különböző csoportjai között.

Magának az elhelyezés átalakításainak tervei már szeptember elején előkerültek. Ezt Dr. Győri Péter szakmai igazgató kezdeményezte a Budapesti Módszertani Központ és Intézményei Könyves Kálmán körúti Nappali Melegedő és Éjjeli Menedékhely teamjének bevonásával. Ugyan szorosán nem köthető a később meghirdetett Társadalmi Megbékélés Programjához, de prognosztizálható volt, hogy valami történni fog és a későbbi programmal valamilyen szintű kapcsolódása lesz. Mindezt megelőzve kezdődött a tervezés időszaka.

Fontos jelzés volt a szakmai vezetés és a szociális munkások felé, hogy már a nyári időszakban – a Budapesti Módszertani Szociális Központ és Intézményei Utcai Szolgálatának

jelzése alapján¹ -, a Fővárosi Közterület Felügyelet és a rendőrség elkezdte a XIII. kerületben tartózkodó hajléktalan emberek meglévő helyeinek felszámolását. Az első hullám az Árpád-híd pesti hídfőjénél élőket érte el, a közös gondolkodás elindításával párhuzamosan.

Könyves Krízis Központ létrehozása

A BMSZKI Könyves Kálmán körúti Éjjeli Menedékhelye egy hagyományos, a jogszabályokban meghatározott módon működő, egy éjszakára jogviszonyt biztosító, úgy nevezett „fapados” szálláshely. A jogszabályok nem részletezik a jogviszony tartalmát, viszont az intézményi házirendek meghatározzák azt. A BMSZKI éjjeli menedékhelyein a következőképpen rendelkezik a házirend: *„Az éjjeli menedékhelyen intézményi jogviszony jön létre a jogosult kérelme – az éjjeli menedékhelyre történő jelentkezése – alapján, az elhelyezést nyújtó menedékhelyre történő felvétellel kezdődően. Az intézményi jogviszony határozott idejű, legfeljebb az éjjeli menedékhely nyitvatartási idejéig tart. Az ellátást igénybe vevő és az ellátást biztosító intézmény között írásos megállapodást kötni nem kell.”* (BMSZKI Házirend 2008:1).

A tervezésnél felmerült, hogy vizsgáljuk meg azokat az okokat, amelyek gátolják, és nem teszik vonzóvá közterületen élőknek az éjjeli menedékhelyek igénybevételét. Ilyen többek között, hogy csomagjaikat magukkal kell cipelniük, nem hagyhatják az intézményben; különböző ágyakon kell az éjszakát tölteni; az ismerősök nem biztos, hogy egy helyre kerülnek; az alkoholfogyasztással kapcsolatos problémák; illetve új elemként a párok elhelyezése az intézményrendszer éjjeli menedékhelyén. Utóbbi azért, mert ezek a menedékhelyek nem koedukáltak, nincs páros szoba, így nem lehetnek együtt. A program kidolgozásánál arra is próbáltunk fókuszálni, hogy a bekerülésre való motiváltságot hátráltató tényezőkre valamilyen megoldást találjunk, ugyanakkor a „fapados” elhelyezés továbbra is működjön. Ennek a két szabályrendszernek az együttes működtetése jelentette számunkra a legnagyobb kihívást.

¹ Az utcai gondozó szolgálat a BMSZKI vezetősége felé jelezte, hogy a Fővárosi Közterület Felügyelet és a rendőrség elkezdte a XIII. kerületi közterületi tartózkodási helyek felszámolását. (a szerk.)

Könyves Krízis Központ utcás férőhelyek kialakítása

A hosszabb ideje közterületen élők speciális igényeinek figyelembe vétele volt az elsődleges szempont. A Könyves Éjjeli Menedékhely egy tipikus tömegszállás, a létesítmény korábban egy egészségügyi szakközépiskola épülete volt. Az osztálytermetek és egyéb helyiségeket alakították át közösségi- és háló helyiségekké. Befogadóképessége a téli időszak tekintetében november 1-től, április 30-ig 208 fő, a nyári időszakban 100 fő. Ezen a menedékhelyen az időszakos férőhelyek április 30-ig működnek.

A létesítmény több részből áll: egy régi hátsó épületrészből, ami az első ilyen szállás volt az épületen belül, még az iskolai funkció idején. Ebben a részben 50 fő elhelyezésére van lehetőség. Az emeleti „osztálytermi” részek jó állapotú részét képviselik a létesítménynek, 16 szobával, 108 férőhellyel, az emeleti fürdővel, illemhelyekkel, közösségi helyiséggel. A közvetlenül alatta található földszinti rész napközben melegedőként funkcionál, este pedig 4 szobában 50 férőhelyen nyújt alvásra lehetőséget. Az előkészítésnél felmerült, hogy a közterületről beköltözőket valamilyen módon egy külön, kisebb részben – már amennyire az 50 férőhely kicsinek tekinthető – kellene elhelyezni. Így erre az épületrészre dolgoztuk ki az igénybevitel feltételrendszerét is.

Az első lépésben az emeletes ágyakat szüntettük meg, és külön szabályrendszert dolgoztunk ki a közterületekről beköltözőknek. Az együtt érkezőket egy szobába helyeztük el, mivel több információnk volt olyan csoportokról, akik hosszabb ideje egy területen tartózkodtak. A bekerülők hagyományos „fapados” elhelyezéstől eltérően, megkaphatták ugyanazt az ágyat a következő éjszaka is, amit az előző éjjel használtak, de ha valaki két egymást követő éjszakán nem aludt bent, annak a helye megszűnt. Fontos újítás volt az is, hogy az utcáról bejövők a csomagjaikat bent hagyhatták napközben, de ha két napig nem jelentkeztek értük, azok kidobásra kerültek.

Alkoholfogyasztással kapcsolatosan a team és a vezetés álláspontja nem egyezett. Főleg amiatt, hogy két különböző szabályt kellett volna alkalmazni a különböző helyeken alvóknál. A feltételek kihirdetésekor deklaráltuk, hogy alkoholt hozhattak be - fél deciliter tömény italt -, amit 22 óra után elfogyaszthattak volna a szociális munkás jelenlétében. Erre azért gondolt a szakmai vezetés, mert az alkoholdependencia miatti elvonás elkerüléséhez ezt fontosnak tartották. Ugyanakkor az intézmény szociális munkásaival többször elmondtuk, hogy az igénybevevők nagyrészt alkoholos állapotban fognak érkezni, viszont az elvonási tünetek nem fognak ilyen gyorsan jelentkezni. Megjegyezném, hogy alkoholt eddig is be lehetett vinni az intézménybe, azzal a feltétellel, hogy az ügyeletesnél leadják, és távozáskor visszakapják. Az

életkort 40 év felett húztuk meg közös döntés alapján. Az első beköltözések után kiderült, hogy a beköltözők nem is igényelték az itallal kapcsolatos kiskaput, így a napi gyakorlatból ez ki is került, mint ahogyan az életkori megkötés is. Ez a kialakított rész kapta a Könyves Krízis Központ nevet.

Könyves Krízis Központ páros férőhelyek

A legproblematisabb a közterületeken élő párok elhelyezésének megoldása volt. Korábban is, és „A Társadalmi Megbékélés Programjának”, az összeírásánál is látszódott már, hogy több régóta együtt élő pár is regisztrálásra került, és az utcai szociális munkások is jelezték, hogy a párban élők egymás nélkül nem fognak semmilyen szálláshelyre beköltözni. A párok részére szintén ezt a lenti, már az utcásoknak „kialakított” rész tűnt a legalkalmasabbnak, mivel ott volt külön férfi- és női tusoló, valamint illemhely, mivel napközben a melegedő működéséhez is szükség volt ezekre. Először a négy, utcásoknak kialakított szoba egyikét jelöltük ki a párok elhelyezésére.

Ennek ellenére az éjjeli menedékhelyen való páros szobák kialakítása további számos problémát is felvetett:

1. nem voltak kis szobák, vagy leválasztott helyiségek, amelyek biztosítani tudták volna az intimitást,
2. mivel nagy ágyszámú szobák voltak, nem volt előre látható, hogy az adott szobákon belüli „belső” szabályok kialakítása hogyan fog alakulni.

Az első problémakör megoldására az adott lehetőségek mellett nem sok ötlet mutatkozott. Kizárásos alapon erre a célra egy kisebb, 8 ágyas szobát választottunk, amely után néhány hét elteltével egy nagyobb, 12 ágyst is meg kellett nyitni a párok számára. A belső szabályokon is elkezdett gondolkodni az intézmény team-je, viszont az első beköltözők részben megoldották nélkülünk a nehézségek egy részét, például az ágyakat összetolták és saját területet jelöltek ki páronként. Igaz, az intimitás nem lett megoldva, de sajátjukként kezelték a szobákat és hatékonyan együtt is működtek az ott dolgozókkal. Ez az elv a később beköltözőknél is működött, például a takarítást is egymás között osztották fel, holott az intézmény takarításért felelős személyzete a szokásos rendben takarított. Az ehhez szükséges eszközöket, seprű, felmosószett, tisztítószer, szemeteszsák, egyebeket az intézmény biztosította.

A további feltételek ugyanazok maradtak, mint a közterületről egyedül érkezőknek, viszont kikötés lett, hogy a pár váltása nem lehetséges, mindig ugyanazon személyek tekinthetők egy párnak. Félelemként merült fel, hogy egy vita után vagy új ismertség esetén a következő napon már másik személlyel jelenhet meg valaki; viszont erre nem került sor egyszer sem.

A várakozásokkal ellentétben azonban a páros szobák számát - ami első körben négy párnak, azaz nyolc főnek adott helyet -, ki kellett bővíteni a nagyobb igény miatt. Természetesen a meglévő, az intézményen belül kialakított férőhelyek nem a legmegfelelőbbek voltak, főleg ha az európai kultúrkör normáit nézzük, de a hirtelen reagálás és a nem megfelelő infrastrukturális háttér miatt csak így lehetett az elhelyezést megszervezni. A fentebb ismertetettek ellenére, mégis működtethető volt a krízis időszak egész ideje alatt a páros elhelyezés.

Kik jöhettek még?

A krízisidőszak kezdete előtt már több ügyfél jelezte a XIII. kerületben működő BMSZKI Utcai Szolgálat felé, hogy a kerületben folyamatosan zaklatják őket a hatóságok. Nem is legfőképpen az aluljárókban élők, hanem az egyéb közterületen éjszakázók köréből kerültek ki azok a személyek, akik ezen információkat jelezték. Mivel az igény a „bemenekülésre”, már hetekkel november 15-e előtt jelentkezett, bővíteni kellett azok körét, akik igénybe vehették ezeket a helyeket. A BMSZKI Utcai Szolgálatának jelzései alapján a kör kibővült a XIII. kerület közterületein éjszakázókkal; főleg azokkal, akik korábban kerültek az utcára, illetve azokkal, akik nemrégén kerültek utcára vagy bármilyen szinten is kapcsolatba kerültek a szolgálat munkatársaival. Anno a tervezésnél azonban nem lehetett pontosan tudni, hogy mennyi fő fog akár kényszerből, akár saját elhatározásból ezzel a lehetőséggel élni.

2010. december 15-e volt a határideje a Társadalmi Megbékélés Programjának végrehajtásának (azon személyek összeírásának, akik az aluljárókban életvitelszerűen tartózkodtak, majd pedig az aluljárók kiürítésének elkezdésének). Egyre nagyobb számban jelentkeztek a programba be nem került hajléktalan emberek, hogy igénybe vennék a menedékhely lehetőségeit, különböző okok miatt. Addigra már világossá vált, hogy nem lehet számítani a tömeges beköltözésre az összeírásba bekerült személyek részéről, mivel többen a

külső kerületekbe költöztek vagy „megfeleltek” számukra az úgynevezett Túlélő Pontok². Ezért azt a döntést hoztuk, hogy éjszakánként bizonyos helyek biztosítása mellett a XIII. kerület közterületeiről érkező egyedülálló és párban érkezőket is fogadjuk, a Menhely Alapítvány Diszpécsterszolgálatára és/vagy a BMSZKI Utcai Szolgálatának jelzései alapján.

A működés tapasztalatai

A korábban említett Árpád híd pesti oldalán, a rakparton élőket váratlanul érte október végén a sátraik, takaróik, holmijaik kidobálása. Idejük sem volt megfelelő helyet találni, ezért rövid előkészület után ők vették igénybe először a Könyves Kálmán körüti Éjjeli Menedékhelyet. A férőhelyek működésének korábbi elindításához ez adta az első komolyabb lökést, mivel várható volt a kerületben további hasonló akciók elindulására.

Férfi férőhelyek:

Első körben egy hét fős társaság – Árpád-híd pesti hídfőtől - költözött be a Könyves Éjjeli Menedékhely fölszintjén kialakított szobák egyikébe, mivel ez a csoport csak együtt volt hajlandó elfoglalni a szálláshelyeket. Decemberre ez a társaság teljesen felbomlott, többen elköltöztek átmeneti szállásra vagy egyéb lakhatásba, ketten maradtak hosszabb időt a szállón. Jelenlegi³ információink szerint ezen a két emberen kívül a hét fős társaságból egyetlen személy sincs az ellátórendszerben.

Novemberre nőtt a beköltözők száma, ugyanakkor az is elmondható volt, hogy gyakori változás volt megfigyelhető a létszámban. Stabilan átlagosan 15-20 fő tartózkodott ezeken a férőhelyeken a párokon kívül. A változás nem hangsúlyosan a közterületekre való visszatérést takarta, hanem kórházba kerülést vagy más szállóra átköltözést is. A téli krízisidőszak alatt 57 férfi foglalt el férőhelyet a Könyves utcás helyein, ebből 5 fő volt, aki két napnál kevesebbet tartózkodott az intézményben egyhuzamban. Jelentős részük a tél nagy részét bent töltötte az intézményben. Érdekességként megemlíthetjük, hogy a nappali melegedő szolgáltatásait alig használták, napjaik nagy részét vagy a megszokott más melegedőkben vagy a korábban életvitelszerűen használt közterületeken töltötték.

A krízisidőszak befejeződése után a normál éjjeli menedékhelyre 9 fő folyamatosan járt be. Húsz fő az, aki az idő jobbra fordulásával újra közterületre költözött. Megjegyezném,

² Az aluljárókból való kitiltással párhuzamosan két alacsony küszöbű helyiséget („Túlélő Pontot”) nyitottak meg a közterületen élők számára, amely alacsony szintű szolgáltatást nyújtott (minimális meleget, mellékhelyiség-használatot) az éjszakai órákban. (a szerk.)

³ A beszámoló 2011. novemberében készült.

hogy a kollégáknál 2011 szeptemberétől többen érdeklődtek közülük, hogy az idén is lesz-e számukra lehetőség erre az elhelyezési formára.

Páros elhelyezés:

A páros beköltözések novemberre elindultak, amelyekkel kapcsolatban a félelmeink a legnagyobbak voltak. Négy pár foglalta el a páros helyeket, akiket tájékoztattunk a speciális szabályrendszer elemeiről. A megbeszéléseken abban maradtunk, hogy nem kezdünk erős szociális munkába addig, amíg nem veszik igénybe rendszeresen az éjjeli menedékhelyen a férőhelyüket. Később azonban mindezen változtatnunk kellett, mivel sokkal jobban igényelték az odafigyelést, mint ahogyan azt gondoltuk. Gyorsan kiderült, hogy többen rendelkeztek olyan rendszeres jövedelemmel, amellyel átmeneti szálláshelyen páros elhelyezést tudtak igénybe venni. Decemberben az első beköltözők a Kőrakás parkban található átmeneti szálláshelyre költöztek. Elmondható, hogy november – december - január hónapokban volt a legnagyobb mozgás ki- és beköltözés tekintetében. 2011. április 15-ig 14 párt helyzetünk el, akik közül 10 pár költözött páros átmeneti szálláshelyre. Két pár az időszak vége előtt kiköltözött, egy pár vidékre ment a családjához, egy kapcsolat pedig felbomlott. Jelenleg hét pár továbbra is valamelyik BMSZKI-s átmeneti szálláshelyen tartózkodik, egy pár pedig a Menedékház Alapítványnál lakik.

A bent tartózkodás alatt problémát az alkoholfogyasztás jelentett, ami hangsúlyosan a nők körében volt tapasztalható. Ez olyan mértékű ittasság volt, ami miatt a beengedésüket késleltetni kellett. Késleltetett beengedés okai között szerepelt, hogy erősen ittasan nagyobb a konfliktus kialakulásának esélye, zavarják a velük egy szobában lakók nyugalmát, illetve a hidegről hirtelen bekerülve a rosszullét esélye is fenn áll. Ugyanekkor elmondható eredmény az is, hogy a fogyasztás mértéke csökkent a beköltözést követően, ami nem teljes absztinenciát jelentett, hanem az elfogyasztott mennyiség csökkentését. Valószínűleg köszönhető ez annak is, hogy amennyiben a pár egyik tagja nagyon ittas volt, meg kellett várja, hogy valamennyit józanodjon a párja ahhoz, hogy beengedhetők legyenek.

Tapasztalatok

Szociális munka

A jelentkező problémák nagyon hasonlóak voltak, akár a párokat, akár az egyedül költözőket nézzük. Legtöbb esetben személyes iratok hiányának a pótlásával kellett foglalkozni, mivel mindezek hiányában a további ügyintézés lehetetlenné vált volna. Néhány hét után egyértelmű volt, hogy - az elképzelésekkel ellentétben - a közterületről beköltözők igenis igényelték a szociális munkások kiemelt figyelmét; legyen szó akár egy rövid beszélgetésről, akár a napi szükségletek kielégítéséről, akár a már meglévő problémák megoldásában való segítségről. Számos esetben sikerült olyan problémára és annak megoldására felhívni az ügyfél figyelmét, amely addig rejtve maradt, gondolva itt elsődlegesen a mentális és egészségügyi problémák kezelhetőségére. A jövedelemhez juttatás támogatása, segély-, és rokkantsági nyugdíj megállapítása iránti kérelmezés, öregségi nyugdíjazás elindítása, mind-mind rendszeresen jelentkeztek az időszak alatt, mivel korábban az utcán a kapcsolattartás rendszertelensége miatt el sem sikerült indítani a jogosultságok irányába a kérelmeket.

Azt gondoljuk, hogy az alkoholfogyasztással kapcsolatos ártalomcsökkentés is működött a meghatározott szabályrendszernek köszönhetően, holott ez a tervezés időszakában nem volt célunk. Ahogy korábban is ismertetésre került, nem az absztinencia volt a cél, de a „szilipeztetés” – késleltetett beengedés - miatt, sok ügyfél csökkentett a megivott alkohol napi mennyiségén és változtatott ivási szokásain. Természetesen nem gondoljuk azt, hogy ez egyben motivációt is jelent a szenvedély feladására vagy hogy ez által az életvitelben jelentős változások állnának be, de egészségügyi szempontból igen fontos lehet a csökkentett mennyiségű alkoholfogyasztás vagy akár az ideiglenes absztinens időszak is. Az ügyfelek megismerésében, problémáik feltárásában e tisztább időszakok nagy segítséget nyújtottak a team tagjai számára.

Működés nehézségei

A működésben az elsődleges probléma az egész időszak alatt a két rendszer egymás mellett működtetése volt. Az éjjeli menedékhelyet rendszeresen igénybevevők nem tudtak megbarátkozni a közterületen élőkkel és problémáikkal, így szerencsés helyzet volt, hogy külön részben kaptak helyet a közterületről beköltözők.

Sok beszélgetést folytattunk arról, hogy vajon meddig tekinthető valaki közterületről befogadott ügyfélnek? Többen fél évnél is több időt töltöttek ezeken a férőhelyeken, de mást

nem tudtunk elérni azon kívül, hogy bejártak éjszakánként aludni. Ez kezdetnek jónak mondható volt, de hosszabb távon a hospitalizáción kívül más irányt sajnos nem mutat.

A kialakított rész egy jól kihasználható, tiszta, nem túlságosan zsúfolt hely volt, aminek köszönhetően sokan megkedvelték a szobájukat. A továbkköltözés után többen visszajöttek érdekelődni, indokuk az volt, hogy az átmeneti szállásról a következő téltre visszaköltöznének az intézménybe, mert ott jól érezték magukat és ez ingyen volt.

Kérdés: Amennyiben az elvileg magasabb szintű elhelyezésnél az ideiglenes elhelyezés az ügyfél számára magasabb szintet képvisel, mennyire ássa alá a gondozási folyamatot és a kimenetek felé való motiváltságot?

Szerencsés megoldás volt, hogy meg tudtuk oldani a közterületről költözőket érintő szolgáltatások külön részlegekben való elhelyezését, míg egy homogén rendszerben működő éjjeli menedékhelyen a működtetés komolyabb nehézségeket, feszültségeket okozhatott volna. Jelen pillanatban elképzelhetetlennek tűnik számunkra az, hogy közvetlenül, hagyományosan működő, elrendezésben semmilyen külön adottságokkal nem rendelkező éjjeli menedékhelyre folyamatosan bejárjanak a közterületen élők. Nem csak amiatt, hogy nők is helyet kaptak, hanem az állandó ágyak, a külön figyelem és az ügyfelek egymással szembeni ellenszenvé miatt is. Az ellenséges megnyilvánulások csak a beengedés időszakában voltak jelen, a helyek elfoglalásai után az intézményen belül nem igazán voltak problémás helyzetek.

A hat hónapos időszak alatt sokszor kellett a szabályrendszeren, a működtetés technikai oldalán finomítani, leginkább azért, hogy az igénybevevő csoportoknak nyújtott szolgáltatások működtethetőek legyenek, és ne okozzon közöttük súlyos konfliktusokat.

Összefoglalás

2010-2011 telén a BMSZKI Könyves Kálmán körúti Éjjeli Menedékhelyén kísérletet tettünk közterületen élő hajléktalan személyek, párok elhelyezésére, egy külön számukra kialakított részén az intézménynek. A kialakítást és a működtetést nevezhetjük egy fajta jó gyakorlatnak, bár bizonyos elemek és annak létrejötte is egyfajta kényszer eredménye, ami miatt nem gondolom, hogy a szó szoros értelmében „jó gyakorlat” lett volna. Inkább jó és hasznos tapasztalatnak nevezném.

A külön szabályrendszer nagyvonalakban bevált. A menedékhelyet a krízisidőszakban 14 pár, és 57 egyedül költöző vette igénybe. A párok közül 10 átmeneti szálláshelyre költözött, az egyedül érkezők közül 5 fő albérletbe - leginkább munkahelyhez köthető -, 9 fő átmeneti szállásra vagy más intézménybe költözött, 9 fő továbbra is igénybe veszi a normál éjjeli menedékhely szolgáltatásait. A team ezeket jó eredménynek tartja, de be kell látnunk, hogy nem mindenki fog az intézményi kertek között megmaradni. Lehetséges kisebb létszámú, speciális szálláshelyen, megfelelő létszámú személyzettel jobb eredményeket is el lehetne érni, viszont jelenleg csak abból tudunk dolgozni amink, van.

Idézett irodalmak:

- A közterületek rendeltetésszerű használatával kapcsolatos jogszabályi változásokkal összefüggésben elvégzendő feladatokról : 1217/2010. (X.19.) Korm. határozat
- Budapesti Módszertani Szociális Központ És Intézményei Éjjeli menedékhely Házirend (2009)
- Tarlós István: A nemzet fővárosa; Biztonság, esély, rend, szolidaritás Budapest 2011. FIDESZ Magyar Polgári szövetség